

Posudek diplomové práce Terezy Kabátové *Mezi realitou a imaginací*

Diplomová práce Terezy Kabátové *Mezi realitou a imaginací. Strategie imaginativní semiózy v české lyrice první poloviny 30. let 20. století* představuje v mnohém ojedinělý krok, který přináší řadu velice zajímavých, neobyčejně vyzrálých a inspirativních podnětů do diskuse o moderní české poezii.

Předně bych se chtěl pozastavit u volby samotného tématu – analýzy strategií konkrétních básnických postupů, situované do jednoho z nejúchvatnějších, ale také nejproblematictějších období české poezie 20. století, do přelomu dvacátých a třicátých let. Porozumění této fázi moderní české lyriky komplikuje nejen vlastní proměnný proces v utváření lyrických postupů, s nímž se setkáváme u naprosté většiny dominantních osobností soudobé poezie, implikovaný jednak osobnostním zráním, jednak mohutným náporům nových vnějškových skutečností, heterogenit, které znesnadňují a problematizují orientaci ve světě a vyžadují revizi výchozích noetických hledisek. Tento složitý proces individualizace jednotlivých poetik, tvorby specifických zobrazení světa, je navíc komplikován řadou výkladů a interpretací, které ať už v soudobém či pozdějším kontextu uplatňují různorodé kritické strategie, a to například v souvislosti s hledáním návazností na dominantní linii skupinových avantgardních postupů, vytěsňováním solitérních autorů z těchto výchozích souvislostí, nebo kombinací různorodých ideologických hledisek, které osobité zrání a tvůrčí modelaci poměrují soudobými či pozdějšími politickými postoji konkrétních básníků a tím vnucují přímo či nepřímo hodnotový žebříček, velice často vzdálený vlastnímu uměleckému dění. Tváří v tvář této komplikovanosti už samotná volba autorů jako František Halas, Vladimír Holan, Bohuslav Reynek, Josef Hora či Vítězslav Neval, čili autorů příznačně rozrůzněných, naznačuje velice slibný horizont, který v heterogenitě hledá jisté stabilní prvky a tím nabízí ojedinělou perspektivu celkového obrazu určité klíčové periody.

Dalším velice podnětným krokem je volba metodologického východiska, kterým se stala kulturně-antropologická teorie imaginárního a fiktivního, tak jak ji formuloval Wolfgang Iser. Volba této metodiky je přesvědčivá zejména proto, že nabízí možnost relevantního zkoumání rozrůzněných východisek a postupů, přitom však umožňuje určité vnitřní propojení různorodých pohledů a postojů a dovoluje v posledku nahlédnout v heterogenních aspektech podstatné scelující momenty. Na druhé straně je však třeba si uvědomit, že Iserem navrhovaná teorie se jaksí přirozeně vzpouzí snaze zacházet s ní jako s pouhým nástrojem, přímo volá po kreativním využití, předpokládá schopnost vidět souvislosti, uvědomovat si rozpory, a zejména vnímat jedinečnost konkrétního uměleckého počínu. To, že Iserova metoda v ruku

Terezy Kabátové „funguje“, tedy znamená, že autorka tyto „maličkosti“ jaksí samozřejmě a bez vnějších deklamací předpokládá, ba že s nimi je ve velice úzkém, chtělo by se říci přirozeném kontaktu.

A do třetice – rozehraná partie, kterou diplomantka ve své práci představila, zůstává inspirativně nedokončená. Naplňuje se tak jeden z postojů, jenž nelze naučit, který je darem v tom nejvlastnější slova smyslu a který osobně na odborné uměnovědné práci oceňuji nejvíce – totiž ono umění vstoupit do problému, cosi podstatného říci, poukázat na jisté souvislosti, které ve skrytu, obklopeny tajemstvím, na toto slovo čekaly, a posléze, v tichosti odejít, aniž by se zčeřila hladina tohoto tajemství a toto se zakalilo pro druhé. Týmž dojmem na mě práce Terezy Kabátové zapůsobila...

Tato vstřícná nedokončenost a otevřenost přímo volá po dalším pokračování a rozvíjení hledisek, které diplomantka ve své práci nastínila, a jež nabízejí možnost rozvíjení i mírné korekce. Další potenciální korektivní kroky vidím například v precizaci práce s pojmem. Subtilní interpretační výkon totiž někdy (ovšemže zřídka, ale přeci) kontrastuje se začleňováním pojmových celků jako např. „lyrický řád“ (Šalda), „přirozený svět“ (u nás Patočka), „myšlení skutečnosti“ (Neubauer) do souvislostí autorčina výkladu, aniž by zohledňoval specifický proces utváření a dobové a osobnostní kontextové podmíněnosti těchto pojmů. Vždyť i ony se – podobně jako metodika Iserova – přímo vzpírají jakémukoli zúženému utilitárnímu využití a přímo volají nikoli po „odvolávání se na ně“, jako spíše po tom, aby od nich bylo rozvíjeno osobité formulování postupů a pojmenovávání souvislostí.

Diplomovou práci Terezy Kabátové doporučuji k obhajobě, navrhuji známku výborně, dále doporučuji postoupit ji k rigoróznímu řízení a uvážit možnost publikace její vybrané části v patřičném odborném bohemistickém časopise.

Praha 12. 5. 2006

PhDr. Jan Wiendl, PhD.